

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

УДК 7:03/01. 091/036

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-35>

Олександр БЕРЛАЧ

кандидат архітектури, доцент кафедри образотворчого мистецтва, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-8567-3268

Тетяна ПРОКОПОВИЧ

кандидат психологічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-9935-6645

Бібліографічний опис статті: Берлач, О., Прокопович, Т. (2025). Стріт-арт як нова художня практика в архітектурному середовищі Луцька. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 238–246, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-35>

СТРІТ-АРТ ЯК НОВА ХУДОЖНЯ ПРАКТИКА В АРХІТЕКТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЛУЦЬКА

Проблеми вивчення стріт-арту як нової мистецької практики набирають все більшої актуальності, оскільки поява їх в урбаністичному середовищі мають не аби який вплив на оточуючих, а твори вуличних художників все ще мало досліджені, навіть не систематизовані.

Велика кількість абсолютно різних за стилем, технікою виконання та матеріалами продуктів стріт-арту робить неймовірно важкою навіть їх первинну класифікацію та систематизацію.

В українському монументальному мистецтві останніх десятиліть можна простежити появу нового напрямку що відповідає запитам, соціальному становищу і рівню свідомості замовників – мурал-арт і менш вартісні у формуванні філософії вуличного мистецтва – графіті. Прикметно, що ці малюнки виникають у межах якихось фестивалів серед вуличних художників чи проектів міського благоустрою.

Мета статті – проаналізувати сучасні тенденції стріт-арту як художньої практики на прикладі архітектурного середовища Луцька.

Методологія дослідження прийнята комплексна. Вона включає як загальнонаукові методи – аналіз, синтез, міждисциплінарні методи – порівняння, систематизації, так і спеціальні методи – метод збору даних, фотофіксація. Зокрема, метод аналізу був використаний під час розгляду теоретичних засад стріт-арту в мистецтвознавстві, синтез – з метою узагальнення продуктів стріт-арту як нової практики в урбаністичному середовищі Луцька; порівняння – для визначення ознак стріт-арту в живописно-стилістичному та техніко-технологічному дослідженні, системного – під час розгляду творів стріт-арту як складового компоненту мистецького процесу; метод збору даних дозволив отримати детальну інформацію по безпосередньому обліку творів мистецтва – огляду, виміру, глибинні інтерв'ю з респондентами щодо ідей, задуму та композиційних рішень, фотофіксація – з метою ідентифікації та верифікації творів стріт-арту в архітектурному середовищі Луцька.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у виокремленні особливостей продукту вуличного мистецтва в Луцьку та систематизація його за живописно-стилістичним аналізом.

Висновки. Стаття присвячена дослідженню й атрибуції продуктів стріт-арту в урбаністичному середовищі Луцька. Атрибуція проводилась на основі комплексного аналізу, як живописно-стилістичного, так і техніко-технологічного досліджень. Допоміжну роль відігравали інтерв'ювання авторів мистецьких творів, а також джерелознавчий аналіз.

Відомими представниками такого живопису серед луцьких художників є Андрій Кальков, Андрій Присяжнюк, Сергій Радкевич, Андрій Горбаль, Юрій Чайка та ін..

Живописно-стилістичний аналіз досліджень дав можливість систематизувати продукти вуличного мистецтва за такою схемою:

1. Елементи стріт-арту з інтенцією національної ідентичності, репрезентації творів етнокультури.
2. Елементи стріт-арту з інтенцією міської ідентичності, індивідуального бачення митцем оточуючого середовища.

3.Елементи стріт-арту з інтенцією систематизації глобального маскульту, зверненням художників до мистецьких традицій.

4.Елементи стріт-арту з інтенцією систематизації національних культурних продуктів які актуалізують гострі соціальні, державні проблеми.

Встановлено основні характеристики таких форм означення урбаністичного простору як «мурал-арт», «графіті». Здійснено спробу охарактеризувати елементи стріт-арту у міському просторі Луцька.

Мистецтво стріт-арту є важливою частиною міської культури, яка сприяє розвитку суспільства, робить свій посильний внесок в окрасу архітектурного середовища, дозволяє виражати соціальні, політичні та культурні ідеї.

Художньо-стилістичні ознаки досліджуваних творів, а саме характер моделювання об'ємів, ритмічний розподіл та звучання кольорів луцького стріт-арту дотичні до загальних тенденцій західноєвропейського монументального живопису нового часу.

Одержані результати актуальні та важливі для розуміння розвитку українського монументального мистецтва, вони можуть бути використані як зразок для подальшого системного вивчення вуличного мистецтва в Україні.

Ключові слова: стріт-арт, мурал-арт, графіті, вуличне мистецтво, Луцьк, архітектурне середовище.

Oleksandr BERLACH

Candidate of Architecture, Associate Professor at the Department of Fine Arts, Volyn National University named after Lesya Ukrainka, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-8567-3268

Tatyana PROKOPOVICH

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor at the Department of Fine Arts, Volyn National University named after Lesya Ukrainka, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-9935-6645

To cite this article: Berlach, O., Prokopovich, T. (2025). Strit-art yak nova khudozhnya praktyka v arkhitektturnomu seredovyschi Luts'ka [Street art as a new artistic practice in the architectural environment of Lutsk]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 238–246, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-35>

STREET-ART AS A NEW ARTISTIC PRACTICE IN THE ARCHITECTURAL ENVIRONMENT OF LUTSK

The problems of studying Street-art as a new artistic practice are gaining relevant, since their appearance in the urban environment is not any impact on others, and the works of street artists are still little studied, not even systematized.

A large number of completely different in style, technique and materials of the street art products makes it incredibly difficult even their primary classification and systematization.

In the Ukrainian monumental art of recent decades, it is possible to trace the emergence of a new direction that meets the demands, social status and level of consciousness of customers-mural art and less valuable in the formation of street art philosophy-graffiti. It is noticeable that these drawings occur within some festivals among street artists or city improvement projects.

The purpose of the article is to analyze the current trends of the street art as an artistic practice on the example of the architectural environment of Lutsk.

The research methodology is accepted. It includes both general scientific methods – analysis, synthesis, interdisciplinary methods – comparison, systematization, and special methods – data collection method, photo fixation. In particular, the method of analysis was used in the consideration of the theoretical foundations of street art in art studies, synthesis-in order to generalize the products of street art as a new practice in the urban environment of Lutsk; comparison-for determining the signs of street art in the painting-stylistic and technical-technological research, systemic-during the consideration of the works of street art as an integral component of the artistic process; The method of collecting data allowed detailed information on the direct accounting of works of art-review, measurement, deep interviews with respondents on the idea, design and compositional solutions, photo fixation-for the purpose of identifying and verifying the works of Street Art in the architectural environment of Lutsk.

The scientific novelty of the results obtained is to distinguish the features of the product of street art in Lutsk and to systematize it by painting and stylistic analysis.

Conclusions. *The article is devoted to the study and attribution of Street Art products in the urban environment of Lutsk. The attribution was carried out on the basis of comprehensive analysis, both painting-stylistic and technical and technological research. The auxiliary role was played by the interviews of artistic works, as well as source analysis.*

Famous representatives of such painting among Lutsk artists are Andrey Kingkov, Andriy Prysyzhnyuk, Sergey Radkevich, Andriy Gorbal, Yuri Chaika and others.

Painting and stylistic analysis of research made it possible to systematize the products of street art according to the following scheme:

- 1. Elements of the Street Art with the intention of national identity, representation of the works of ethnoculture.*
- 2. Elements of street art with the intention of urban identity, individual vision of the artist of the environment.*
- 3. Street art elements with the intensity of systematization of global maskult, artists' appeal to artistic traditions.*
- 4. Street art elements with the intention of systematization of national cultural products that actualize acute social, state problems.*

The main characteristics of such forms of definition of urban space as «mural-art», «graffiti» are established. An attempt was made to characterize the elements of the street art in the city space of Lutsk.

The art of street art is an important part of urban culture, which promotes the development of society, makes its feasible contribution to the decoration of the architectural environment, allows to express social, political and cultural ideas.

Artistic and stylistic features of the studied works, namely the nature of modeling of volumes, the rhythmic distribution and sound of the colors of Lutsk Street art is involved in the general trends of Western European monumental painting of modern times.

The results obtained are relevant and important for understanding the development of Ukrainian monumental art, they can be used as an example for further systematic study of street art in Ukraine.

Key words: *street art, mural art, graffiti, street art, Lutsk, architectural environment.*

Актуальність проблеми. Художній розпис зовнішніх стін будинків у міському просторі набув не аби якого значення та захоплення мільйонами людей протягом останніх десятиліть. В монументальному мистецтві утвердилася нова художня практика, в процесі якої суспільство познайомилося з такими напрямками як мурал, стріт-арт і графіті. Відокремлення одне від одного через визначення понять є важливим і актуальним завданням, оскільки деякі дослідники схильні додати до стріт-арту всі типи вуличних зображень. Сьогодні є досить актуальним питання всебічного вивчення та включення до наукового обігу високохудожніх творів вуличного мистецтва Луцька із метою розширення, доповнення та корегування критеріїв атрибуції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових публікацій дає можливість зробити припущення, що комплексного аналізу стріт-арту як нової художньої практики та її місця на прикладі архітектурного середовища міста Луцька дослідниками не проводилось, хоча представлені техніки в історичному аспекті добре вивчені.

Важливою для дослідження стала праця Н. Міхно, де дослідниця основну увагу зосередила на виявленні особливостей елементів стріт-арту у семантико-синтагматичному просторі міста.

Науковцями зафіксовано, що стріт-арт, як мистецька практика має тривалу історичну традицію, але увагу наукової спільноти отримала лише в кінці ХХ ст. Низку досліджень щодо специфіки історичного розвитку стріт-арту

провели Ж. Бодрійяр, С. Холл, Р. Гастман та ін.

Характеристика окремих муралів та графіті в Україні, особливості та відмінності зустрічаються у наукових працях І. Гаврилаш, Ю. Шемєнкова, О. Гладун, Н. Столярчук та ін.

Мета дослідження – проаналізувати сучасні тенденції стріт-арту як нової художньої практики на прикладі архітектурного середовища Луцька.

Виклад основного матеріалу. Стріт-арт як вуличне мистецтво тісно пов'язане з графіті, оскільки воно також створюється в публічних місцях і, як правило, несанкціоноване. Разом з тим охоплює ширший спектр засобів масової інформації, більше пов'язане з графічним дизайном. У вуличному мистецтві немає чітко встановлених правил, а отже все, що не виходить за рамки юридичної відповідальності – дозволене. Стріт-арт для художника – це як інструмент, засіб вираження. Для того, щоб виразити якусь тему, художник використовує цей засіб. (Suchasnyi stinopys. Muraly).

Графіті, на думку деяких дослідників, є частиною міського досвіду молоді та молодіжних субкультур, які використовують доступне архітектурне середовище, міський простір для свого самовираження, реалізації себе. Завдяки тривалій популярності цей вид вуличного мистецтва став піддаватися детальному дослідженню. Було сформульовано саме поняття «графіті» у науковому просторі, яке розглядає його, як вид урбаністичного мистецтва, самостійного культурного феномену, що використовується для передачі будь-яких графічних або текстових зображень. (Suchasnyi stinopys. Muraly).

Не оминув цей напрямок і Україну. Графіті присутні на вулицях у різних формах – від тегів, підписів, художніх творів і трафаретного живопису до несанкціонованого створення зображення на об'єктах державної або приватної власності. За формою створення вони поділяються на ті, що виконуються за власним бажанням та ті, які є предметом замовлення іншої сторонни. Вуличне графіті в Луцьку поступово втрачає свою актуальність, а її місце в межах експозиційного простору міста впевнено займає мурал-арт.

Мурал-арт – це стилістичні зовнішні розписи на стінах та фасадах будинків житлової або промислової архітектури, володіють характерними сюжетними композиціями та складною технікою виконання. Як правило, мурал покриває всю площину поверхні та створюється із дозволу представників влади, або на їхнє замовлення. Ця особливість і є кардинальною відмінністю між графіті та муралом, оскільки перші у більшості випадків створені нелегально, а автори зазнають переслідування. (Suchasnyi stinopys. Muraly).

Тому з впевненістю можна стверджувати, що мурал – різновид монументального живопису, твори якого мають самостійне значення і сприймаються незалежно від оточення. Відповідно до твердження тлумачного словника мистецтвознавчих термінів «монументальний живопис – це твір образотворчого мистецтва значного розміру, пов'язаний з архітектурою, але із самостійним і суспільно значимим образним змістом». (Slovnyk mystetstvovnavchykh terminiv). Мета діяльності монументалістів полягає в перетворенні архітектурного простору, внесення в нього нових естетичних форм. Специфіка творчості художників-монументалістів, які працюють на архітектурній площині будівель полягає в тому, що для них необхідно в більшій мірі володіти технічними та технологічними навичками, адже робота в архітектурному середовищі ставить свої вимоги та завдання. Конкретні архітектурні умови, містобудівна характеристика, функції, призначення будівлі, стильові особливості безпосередньо впливають на ідею монументального твору, диктують його композиційну побудову, колористику, образотворчу мову. Але розпис у монументальному мистецтві не може служити лише прикрасою архітектурного об'єкта,

він має виявляти архітектурні форми, доповнювати стилістику що надаватиме йому своєрідного характеру, який виражається в особливому трактуванні зображуваних форм, фарб, світла, гармонії з архітектурою. (Havrylash, I. S., 2018).

Мурали міста Луцька, або Луцькі мурали створені професійними художниками та слугують засобом вираження потягу до соціальних змін, або певних прагнень у суспільстві. Міський текст – набір специфічних значень, метафор та образів, наявних у міському просторі, як наслідок, асоційовані з цим містом. Луцьк на рівні з іншими містами України, є містом, де живопис мурал-арту розвивається та знаходить підтримку як серед жителів так і серед осередків влади. Громадські ініціативи теж мають велике значення у розвитку мурал-арту в Луцьку. Адже місцеві художники часто створюють мурали за підтримки міської ради, або приватних інвесторів. Також стало популярною практикою залучення жителів міста до обговорення тематик муралів.

Важливе значення в розвитку та популяризації мистецтва муралу-арт відіграє багаторічна співпраця та обмін досвідом між українськими та європейськими художниками. Об'єднання митців із різних регіонів України та світу для перетворення міського простору проходить через фестивалі вуличного мистецтва. Наприклад, «Поліхрома» – луцький фестиваль сучасного мистецтва, який проходив на території розважального комплексу «Адреналін Сіті», у межах якого митцями створювалися продукти стріт-арту, об'єднав художників з різних регіонів України. У 2020 році в обласному центрі Волині провели унікальний *фестиваль стріт-арту «Lutsk Walking»*, який був покликаний популяризувати вуличне мистецтво і завдяки якому у місті з'явилися нові дивовижні стінописи, які, до того ж, «оживають» у смартфонах в доповненій реальності. Митці творили нові роботи, знайомлячи зі своєю творчістю та руйнуючи стереотипи про вуличне мистецтво.

Серед художників, продукти стріт-арту яких розташовані в архітектурному середовищі міста Луцька варто назвати митця зі Львова Тараса Довгалюка, лучан Сергія Радкевича, Андрія Присяжнюка, Андрія Калькова, Андрія Горбаля, Юрія Чайку, Костянтина Качановського з Рівного, колектив львівських майстрів живопису «Kickit art studio» у складі Віталія Греха,

Сергія Греха та Володимира Федусіва, команда художників «Magic Art Group» та ін.

На стіні однієї з будівель Волинського національного університету імені Лесі Українки, що на вулиці Винниченка, 30, митець зі Львова Тарас Довгалюк в рамках фестивалю «*Lutsk Wallking*» створив мурал, який носить назву «Споглядання» (рис.1). Робота має символічний характер. Її головна ідея полягає у заохоченні спостереження за навколишнім світом та роздумів про гармонію і внутрішній спокій. Цей твір є частиною ініціативи мистецької спільноти зі створення арт-об'єктів, які доповнюють міський простір Луцька, і демонструє сучасний підхід до монументального мистецтва.

На історичній будівлі, що на вулиці Шопена, 16, лучанин Сергій Радкевич створив роботу «Рівновага» (рис. 2), яка наповнена напроцуд глибокою символікою. Ця робота створена у рамках мистецького проекту, присвяченого співпраці між Луцьком і Любліном, як подарунок польським партнерам від міста. У муралі відображені мотиви рівноваги та спокою, символізовані хвилями, натхненними візерунками військової форми, що нагадує розташування поруч музею військової техніки. Включено також текст, зашифрований шрифтом Брайля, що додає глибини твору.

Творчі роботи Радкевича часто відзначаються мінімалізмом, символізмом і філософською глибиною. Радкевич створює мурали, що несуть як соціальні, так і духовні посили. Однією з найбільш відомих робіт художника є мурал «Святі Мужі Волині» (рис. 3), створений на вулиці Винниченка в Луцьку. Цей твір присвячений пам'яті Героїв Небесної Сотні та має на меті викликати в глядачів роздуми про жертвність і боротьбу за свободу.

Колектив художників зі Львова *Kickit art studio* у складі Віталія Греха, Сергія Греха та Володимира Федусіва в рамках фестивалю «*Lutsk Wallking*», на проспекті Волі, 27 зобразив мурал з назвою «Квантовий стрибок» (рис. 4). «Робота символізує розвиток планети та суспільства в останні кілька століть. Шляхом художньої мови ми розділяємо композицію на два середовища. Нижня частина складається з елементів урбаністичного ландшафту, що занурює глядача у спогади. Тут немає чіткої часової лінії, минуле змішується з теперішнім,

гра з масштабом дозволяє подивитись на простір по-іншому. Верхня частина – це абстрактна композиція, що уособлює майбутнє, щось невимове, без рамок і обмежень» – пояснюють творці муралу. (*Vulychna krasa v Luts'ku: yak u smartfonakh «ozhyvayut'» neymovirno kruti muraly: vebsayt.*).

А ось лучанин Андрій Присяжнюк на будівлі колишнього кінотеатру «Зміна», що на вулиці Богдана Хмельницького, 40, створив оригінальний мурал «Доповнена реальність» (рис. 5). Художник ставив перед собою завдання вписати абстрактну пластичну форму в архітектурну площину будівлі радянського модернізму, організувати формат, враховуючи такі архітектурні конструкції, як вікна, стовп тощо. Мурал виконано в ахроматичній гамі кольорів. (*Vulychna krasa v Luts'ku: yak u smartfonakh «ozhyvayut'» neymovirno kruti muraly: vebsayt.*). Серед муралів А. Присяжнюка заслуговує на увагу серія муралів «Тризуб», які є частиною його патріотичних робіт, «Кіт, якому наснилося сяйво» та ін.

Мурал «Тризуб» був вперше презентований в 2015 році в Луцьку. Враховуючи погіршення стану роботи через вандалізм та вплив факторів зовнішнього середовища, автор реставрував свій твір та доповнив його декоративними елементами народного розпису, що символізує українську національну ідентичність.

Андрій Кальков, молодий художник з Луцька, відомий своїми муралами, які відображають символічні та культурні мотиви міста. Цікавою та неповторною є його мурал «Душа міста», створена в рамках фестивалю «*Art Territory*», розташована на будинку на вулиці Лесі Українки, 26 а (рис. 6). Основним елементом муралу є спіраль, що символізує пізнання, розвиток і циклічність. Він візуально відображає ідею взаємозв'язку різних аспектів життя та міської культури. Цей мурал додає сучасного художнього вираження міському простору, інтегруючись у загальний образ історичного центру Луцька. Інший проект Андрія Калькова – серія муралів «Круговорот», яка з'явилася в різних частинах Луцька. Серія муралів «Круговорот» є символічним проектом, що відображає ідеї циклічності життя, пізнання та змін. Прикметно, що ця робота є діджитал-муралом. Це означає, що він може «ожити» за допомогою мобільного додатку «*AR murals*».

Рис. 1. Довгалиук Т. «Споглядання», 2020

Рис. 2. Радкевич С. «Рівновага», 2020

Рис. 3. Радкевич С.
«Святі Мужі Волині»

Рис. 4. Kickit art studio
«Квантовий стрибок», 2020

Рис. 5. Присяжнюк А.
«Доповнена реальність», 2020

Рис. 6. Кальков А.
«Душа міста», 2021

Цікавим та неповторним є мурал на стіні факультету культури та мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки, що розміщений на вул. Ковельська, 15. Цю роботу виконав художник Андрій Горбаль будучи студентом ВУЗу за підтримки художника Андрія Калькова, що має назву «Синтез мистецтв...» (рис. 7).

Мурал із портретом патронеси Волинського національного університету, нашої землячки, поетеси Лесі Українки з'явився на будинку 43, що по вулиці Лесі Українки в м. Луцьку. Його виконав волинський художник Юрій Чайка. Цей художник працює здебільшого над авторськими портретами відомих персоналій міста (В. Зінкевича, М. Голованя та ін.).

У Луцьку на адміністративній будівлі управління патрульної поліції художник із Рівного Костянтин Качановський намалював мурал із зображенням реактивного комплексу «Град» (рис. 8). Це символічний трофейний град, який волинські військові здобули у ворога під час наступальної операції на Харківщині.

Міський простір Луцька з року в рік стає урбаністично прогресивнішим та дивує новими сучасними арт-об'єктами. Тільки центральна частина міста нараховує більше 25 муралів. Адже до виконання долучаються і професійні художники з інших міст і країн Європи.

Луцький вуличний стінопис можна систематизувати за схемою яку пропонує дослідниця Н. Міхно:

1. Елементи міського стріт-арту з інтенцією національної ідентичності (містять типізовані образи, загальнонаціональні символи: прапор,

герб, візуалізовані в національно-патріотичних кольорах, можуть містити слогани та заклики до дії або звертатися до архетипів національної ідентичності.

2. Елементи міського стріт-арту з інтенцією міської ідентичності (містять типізовані образи, оформлені в кольорах міста, апелюють до символів міста – футбольних рухів, гербів, визначних споруд та ін., можуть бути комбіновані із національними символами та знаками).

3. Елементи стріт-арту з інтенцією інкорпорації глобального маскульту (містять образи героїв популярної масової культури, апелюють до певних соціальних типізацій).

4. Елементи стріт-арту з інтенцією інкорпорації національних культурних продуктів (містять текстовий супровід – цитати із відомих та знакових літературних творів, оформлені із залученням національно-державних кольорів, містять елементи традиційних культурних об'єктів (кодів, символів), спрямовані та конкретного споживача, актуалізують гострі соціальні, державні проблеми). (Mikhno, N., 2019).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Мистецтво стріт-арту є важливою частиною міської культури, яка сприяє розвитку суспільства, робить свій посильний внесок в окрасу архітектурного середовища, дозволяє виражати соціальні, політичні та культурні ідеї. Таким чином, досліджені мурали-арт в місті Луцьку є самобутніми творами професійних художників монументалістів і можуть бути використані як рідкісний високохудожній зразок для подальшого системного вивчення нової мистецької практики та культури загалом.

Рис. 7. Горбаль А. «Синтез мистецтв», 2018

Рис. 8. Качановський К. «Град», 2023

Особисті спілкування авторів статті, проведені інтерв'ю з вуличними художниками Луцька, робота з бібліографічними джерелами, дослідження продуктів стріт-арту в натурі дозволили встановити час, місце, авторське право, техніко-технологічні прийоми та методи, композиційні задуми.

Художньо-стилістичні ознаки досліджуваних творів, а саме характер моделювання

об'ємів, ритмічний розподіл та звучання кольорів луцького стріт-арту дотичні до загальних тенденцій західноєвропейського монументального живопису нового часу.

Перспективи подальших досліджень передбачають дослідження стріт-арту в урбаністичному середовищі Волині, як самостійного культурного феномену ХХІ ст.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вулична краса в Луцьку: як у смартфонах «оживають» неймовірно круті мурали: вебсайт. URL: <https://tilkyrazom.com.ua/vulychna-krasa-v-luczku-yak-u-smartfonah-ozhyvayut-nejmovirno-kruti-muraly>. (дата звернення: 02.02. 2025).
2. Гавриш І. С. Мурали та графіті в сучасній Україні: особливості та відмінності. ХДАК, 2018. 62 с.
3. Грех В. Стріт-арт в Україні, вандалізм та авторське право на графіті. URL: <https://chernozem.info/journal/strit-art-v-ukrayini/>. (дата звернення: 12. 02. 2025).
4. Литовченко Н. Віхи історії України у сучасному монументальному живописі. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. Національна академія мистецтв України, 2015. Т. 7 (12 лютого). С. 16–20.
5. Любавський Р. Мурали Харкова: простір, пам'ять, політика. Місто: історія, культура, суспільство. 2021. Т. 1, № 12. С. 24–40. URL: <https://doi.org/10.15407/mics2021>. (дата звернення: 12. 01. 2025).
6. Міхно Н. Елементи стріт-арту у семантико-синтагматичному просторі міста. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. ДНУ імені Олеся Гончара. Дніпро. Видавництво «Грані» – 2019. Т. 22, №12. С. 15–21.
7. Мурали міста: у Луцьку організовують оригінальну екскурсію: вебсайт. URL: <https://konkurent.ua/publication/135004/murali-mista-u-lutsku-organizovuut-originalnu-ekskursiu> (дата звернення: 29. 01. 2025).
8. Словник мистецтвознавчих термінів. URL: <https://art.lib.kherson.ua/slovník-mistetstvoznachih-terminiv.htm> (дата звернення: 30. 01. 2025).
9. Сучасний стінопис. Мурали: вебсайт. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 30. 01. 2025).
10. Шеменюва Ю. В. Мурали України у світовому стріт-арті: формотворення, пластичне моделювання, художньо-образні особливості: дис.... д-ра філософії: 023. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ: НАКККиМ, 2021. С. 17.
11. Шеменюва Ю. В. Вуличне мистецтво як засіб спілкування з мешканцями міста. *Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство: зб. матеріалів міжнародного симпозіуму, 6 червня 2019 р.* Міністерство культури та інформаційної політики України; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: НАКККиМ, 2019. С. 282–283.

REFERENCES:

1. Vulychna краса v Luts'ku: yak u smartfonakh «ozhyvayut» neymovirno kruti muraly: veb sayt. [Street beauty in Luts'k: how incredibly cool murals “come to life” in smartphones: website]. URL: <https://tilkyrazom.com.ua/vulychna-krasa-v-luczku-yak-u-smartfonah-ozhyvayut-nejmovirno-kruti-muraly> (data zvernennya: 02.02. 2025) [in Ukrainian].
2. Havrylsh I. S. (2018). Muraly ta hrafiti v suchasniy Ukraini: osoblyvosti ta vidminnosti. [Murals and graffiti in modern Ukraine: features and differences]. KHDAK, 2018, 62, 25–31 [in Ukrainian].
3. Hrehk V. Strit-art v Ukraini, vandalizm ta avtors'ke pravo na hrafiti. [Street art in Ukraine, vandalism and copyright on graffiti]. URL: <https://chernozem.info/journal/strit-art-v-ukrayini> [in Ukrainian].
4. Lytovchenko N. (2015). Vikhy istoriyi Ukrainy u suchasnomu monumental'nomu zhyvopysi. [Milestones of the History of Ukraine in Modern Monumental Painting]. *Aktual'ni problemy mystets'koyi praktyky i mystetstvoznachoyi nauky. Natsional'na akademiya mystetstv Ukrainy*. 7, (12 lyutoho), 16–20 [in Ukrainian].
5. Lyubav's'ky R. Muraly Kharkova: prostir, pam"yat', polityka. Misto: istoriya, kul'tura, suspil'stvo. [Murals of Kharkiv: space, memory, politics. City: history, culture, society]. 1, 12, 24–40. URL: <https://doi.org/10.15407/mics2021>. (data zvernennya: 12. 01. 2025) [in Ukrainian].
6. Mikhno N. (2019). Elementy strit-artu u semantyko-syntahmatychnomu prostori mista. [Elements of street art in the semantic-syntagmatic space of the city.] *Naukovo-teoretychnyy al'manakh «Hrani»*. DNU imeni Olesya Honchara. Dnipro. Vydavnytstvo «Hrani». 22, 12, 15–21 [in Ukrainian].
7. Muraly mista: u Luts'ku orhanizovuut' oryhin'al'nu ekskursiyu: veb sayt. [Murals of the city: an original excursion is organized in Luts'k: website]. URL: <https://konkurent.ua/publication/135004/murali-mista-u-lutsku-organizovuut-originalnu-ekskursiu> (data zvernennya: 29. 01. 2025) [in Ukrainian].

8. Slovnyk mystetstvoznavchych terminiv.[Dictionary of Art History Terms.]. URL: <https://art.lib.kherson.ua/slovník-mistetstvoznavchih-terminiv.htm> (data zvernennia: 30. 01. 2025) [in Ukrainian].
9. Suchasnyi stinopys. Muraly [Modern mural. Murals]: vebsait. URL: <https://uk.wikipedia.org> (data zvernennia: 30.01.2025) [in Ukrainian].
10. Shemenova Yu. V. (2021). Muraly Ukrainy u svitovomu strit-arti: formotvorennia, plastychne modeliuvannia, khudozhno-obrazni osoblyvosti. [Murals of Ukraine in world street art: form formation, plastic modeling, artistic and figurative features]: *dys.... d-ra filosofii: 023. Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy*. Kyiv: NAKKKiM, 17 [in Ukrainian].
11. Shemenova Yu. V. (2019). Vulychne mystetstvo yak zasib spilkuvannia z meshkantsiamy mista. [Street art as a means of communication with city residents.]. *Kulturni ta mystetski studii KhKhI stolittia: naukovopraktychne partnerstvo: zb. materialiv mizhnarodnoho sympoziumu, 6 chervnia 2019 r. Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy; Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. Kyiv: NAKKKiM, 282–283 [in Ukrainian].